

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету соціології
та управління

Т.Ф. Бірюкова

2019 р.

МЕТОДОЛОГІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

спеціальності 033 «Філософія»

освітньо-професійна програма «Філософія»

Укладач: Капріцин І.І., д.філос.н., доцент, професор кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії та
управління

Протокол № 1 від “29”серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

Т.І. Бутченко

Ухвалено
науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 2 від “29”серпня 2019 р.

Голова науково-методичної ради
факультету

О.С. Маліновська

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 – «Гуманітарні науки»	Вибіркова (за вибором студента)	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Розділів – 2	Спеціальність 033– «Філософія»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		2 -й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітньо-професійна програма «Філософія»	22 год.	
		Семінарські	
	12 год.		
	Самостійна робота		
	86 год.		
	Рівень вищої освіти: магістерський	Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх філософів загальнотеоретичних уявлень про принципи та методи релігієзнавчих досліджень, розгляд їх спрямованості, дієвості, пізнавальної специфіки та умов застосування.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Методологія релігієзнавчих досліджень» є:

- усвідомити феномен релігієзнавчої методології та її структури.
- ознайомитися із генезою методології релігієзнавства та її філософської рефлексії.
- визначити головні поняття та підходи методології релігієзнавства.
- розкрити закономірний характер розвитку методології релігієзнавства.
- вивчення засад формування та розвитку методології релігієзнавства.
- розкрити зв'язок методології релігієзнавства із загальнонауковою методологією.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- що таке методологія релігієзнавчих досліджень та що її визначає;
- яку роль відіграє методологія релігієзнавчих досліджень у функціонуванні та розвитку гуманітарного знання;
- зміст провідних понять (категорій) методології релігієзнавства;
- що споріднює та відрізняє методології релігієзнавства, науки, права та моралі.

вміти:

- співвідносити між собою поняття провідних методологічних підходів релігієзнавства;

- використовувати методологію релігієзнавства для аналізу конкретних релігійних феноменів;
- прослідкувати особливості зв'язку методології релігієзнавства із культурою, політикою та економікою;

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Методологія релігієзнавчих досліджень» має безпосередній зв'язок із курсами: «Історія релігій», «Психологія релігій», «Філософія релігій», «Соціологія релігії» тощо. Міждисциплінарні зв'язки «Методології релігієзнавчих досліджень» дозволяють окреслити основні тенденції у розвитку методологічної бази релігієзнавчих досліджень, що тісним чином пов'язано із офіційним уявленням щодо релігії, її місця у суспільному житті щодо біографічних складових історії філософії від античності до сьогодення.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Провідні загальнонаукові та конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства

Тема 1. Вступ до предмету «Методологія релігієзнавчих досліджень». Об'єкт та предмет вивчення. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості

Наукове пізнання та наукове мислення: співвідношення теорії та практики. Особливості методології наукового дослідження, чотири рівні у структурі методологічного знання: філософський, загально-науковий, конкретно-науковий, технологічний. Поняття про методологію проведення дослідження. Загальні підходи і принципи наукового дослідження. Методи дослідницької діяльності. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості, як підґрунтя формування методології релігієзнавства.

Тема 2. Провідні загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства як засіб організації пізнавальної діяльності. Принципи об'єктивності та історизму у релігієзнавчому пізнанні

Принцип об'єктивності у суб'єктно-об'єктній та об'єктно-суб'єктній взаємодії. Конкретно-історичний погляд на предмет дослідження, толерантність, неупередженість, неприйняття абстрактних стереотипів, тенденційного тлумачення явищ релігії чи релігійного вільнодумства. Вимога плюралізму, запобігання професійної, територіальної, етнічної, соціальної упередженості, нехтування загальнолюдськими цінностями. Принцип історизму, увага до внутрішніх змін, прогнозування тенденцій розвитку.

Тема 3. Загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип пізнаваності, принцип відображення, принцип визначальної ролі практики у релігієзнавчому пізнанні

Принцип пізнаваності, межі сумніву. Принцип відображення, співвідношення оригіналу та образу. Принцип визначальної ролі практики у пізнанні. Принцип конкретності істини.

Тема 4. Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип толерантності й терпимості та принцип правового забезпечення свободи совісті

Принцип толерантності й терпимості — засада взаємоввічливого діалогу релігійних і нерелігійних світоглядів у поглядах на людину, суспільство, світ тощо. Принцип правового забезпечення свободи совісті, його загальнофілософський, теологічний, етичний, естетичний, політологічний і правознавчий аспекти.

Розділ 2. Провідні конкретно-наукові методологічні принципи та методи релігієзнавства

Тема 1. Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства

Культурологічний принцип, як засада розгляду релігії, релігійної філософії, вільнодумства в контексті розвитку духовної культури. Вивчення релігії як феномену культури, властивостей релігійно-культурних утворень, специфіка релігійної філософії, своєрідність різних форм вільнодумства в духовному житті суспільства та особистості. Антропологічний принцип. Проблеми буття людини, суті, мети її життя, смерті й безсмертя.

Тема 2. Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Генетичний метод. Історичний та порівняльно-історичний методи

Методи дослідження в релігієзнавстві розширення їх пізнавальних, дослідницьких можливостей за рахунок їх інтегрування. Генетичний метод. Відтворення розвитку релігії на всіх етапах від її зародження, встановлення проміжних ланок її еволюції. Історичний метод. Вивчення релігійних систем у процесі їх виникнення, становлення та розвитку, а також взаємодії при цьому закономірностей історії та конкретних обставин. Порівняльно-історичний метод. Порівняння різноманітних ступенів розвитку однієї релігії на різних її історичних етапах, релігій, що існують одночасно, але перебувають на різних стадіях розвитку.

Тема 3. Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Структурно-функціональний метод. Соціологічний метод

Структурно-функціональний метод. Розкриття структури і функціонування релігій, релігійних організацій, культів тощо. Виділення елементів релігійних систем, порівняння з іншими елементами і системою загалом. Соціологічний метод. Пізнання релігії як певної соціальної системи (підсистеми), яка є об'єктом зовнішніх впливів і водночас суб'єктом впливу на різні соціальні інститути, буття людей.

Тема 4. Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Типологічний метод. Каузальний та філософсько-логічний методи

Типологічний метод. характеристика історичних типів релігій, та типів вільнодумства. Розподіл, об'єктів дослідження (релігійних систем, церков, конфесій тощо), виділення стійких груп їх ознак. Каузальний метод. Пізнання причинно-наслідкових зв'язків виникнення й еволюції різних релігійних явищ. Аналіз релігійних та нерелігійних форм відносин людей у процесі їх життєдіяльності. Філософсько-логічний метод. Релігія як об'єкт філософських знань, соціально-духовний феномен суспільства, процес відображення релігії у свідомості людини, формування духовних цінностей, релігійних символів і понять.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		л	сем.	сам. роб.		л	сем.	сам. роб.	
				І.З.				І.З.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Розділ 1. Провідні загальнонаукові та конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства									
Тема 1. Вступ до предмету. Об'єкт та предмет вивчення. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	15	2	2	11					
Тема 2. Провідні загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства як, засіб організації пізнавальної діяльності. Принципи об'єктивності та історизму у релігієзнавчому пізнанні.	15	2	2	11					
Тема 3. Загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип пізнаваності, принцип відображення, принцип визначальної ролі практики у релігієзнавчому пізнанні	15	4		11					
Тема 4. Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип толерантності й терпимості та принцип правового забезпечення свободи совісті.	17	4	2	11					
Разом за розділом 1	62	12	6	44					
Розділ 2. Провідні конкретно-наукові методологічні принципи та методи релігієзнавства.									
Тема 1. Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Культурологічний та антропологічний принципи.	15	4		11					

Тема 2. Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Генетичний метод. Історичний та порівняльно-історичний методи.	15	2	2	11						
Тема 3. Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Структурно-функціональний метод. Соціологічний метод.	14	2	2	10						
Тема 4. Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Типологічний метод. Каузальний та філософсько-логічний методи.	14	2	2	10						
Разом за розділом 2	58	10	6	42						
Усього годин	120	22	12	86						

5. Темы лекційних занять

№ теми з/прогр	Назва теми	Кількість годин
		денне
1	Вступ до предмету. Об'єкт та предмет вивчення. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	2
2	Провідні загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства як, засіб організації пізнавальної діяльності. Принципи об'єктивності та історизму у релігієзнавчому пізнанні.	2
3	Загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип пізнаваності, принцип відображення, принцип визначальної ролі практики у релігієзнавчому пізнанні	4
4	Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип толерантності й терпимості та принцип правового забезпечення свободи совісті.	4
5	Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Культурологічний та антропологічний принципи.	4
6	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Генетичний метод. Історичний та порівняльно-історичний методи.	2
7	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Структурно-функціональний метод. Соціологічний метод.	2
8	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Типологічний метод. Каузальний та філософсько-логічний методи.	2
Усього:		22

6. Теми семінарських занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
		денне
1	Вступ до предмету. Об'єкт та предмет вивчення. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	2
2	Провідні загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства як, засіб організації пізнавальної діяльності. Принципи об'єктивності та історизму у релігієзнавчому пізнанні.	2
4	Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип толерантності й терпимості та принцип правового забезпечення свободи совісті.	2
6	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Генетичний метод. Історичний та порівняльно-історичний методи.	2
7	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Структурно-функціональний метод. Соціологічний метод.	2
8	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Типологічний метод. Каузальний та філософсько-логічний методи.	2
	Усього:	10

7. Самостійна робота

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
		денне
1	Вступ до предмету. Об'єкт та предмет вивчення. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	11
2	Провідні загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства як, засіб організації пізнавальної діяльності. Принципи об'єктивності та історизму у релігієзнавчому пізнанні.	11
3	Загальнонаукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип пізнаваності, принцип відображення, принцип визначальної ролі практики у релігієзнавчому пізнанні	11
4	Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Принцип толерантності й терпимості та принцип правового забезпечення свободи совісті.	11
5	Провідні конкретно-наукові методологічні принципи релігієзнавства. Культурологічний та антропологічний принципи.	11
6	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Генетичний метод. Історичний та порівняльно-історичний методи.	11
7	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Структурно-функціональний метод. Соціологічний метод.	10
8	Методи дослідження в релігієзнавстві та їх інтегрування. Типологічний метод. Каузальний та філософсько-логічний методи.	10
	Усього:	86

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль

- На лекційних заняттях відбувається перевірка засвоєння теоретичного матеріалу шляхом **експрес-тестування**. За цей вид роботи студенти отримують **2** бали. Кожне тестове завдання складається з 5 питань (5 x 2 бала = 10 бал.). Максимально за цей вид роботи протягом вивчення курсу студенти можуть отримати **20 балів** (10 бал. x 2 занять = 20 балів).

- На кожному практичному занятті відбувається перевірка засвоєння теоретичного матеріалу шляхом **тестування**. За цей вид роботи студенти отримують **2** бали. Студенти мають обрати правильну відповідь із 5 запропонованих. Відповіді слід на 5 питання (5 x 2 бала = 10 бал.). Максимально за цей вид роботи протягом вивчення курсу студенти можуть отримати **20 балів** (10 бала x 2 занять = 20 балів).

- Під час кожного практичного заняття також проводиться **усне опитування** студентів: **доповіді та доповнень до доповіді**. Цей вид роботи дає можливість отримати від 1 до 10 балів за кожну пару. Максимально за 2 семінара студенти можуть набрати **20 балів** (10 балів x 2 семінара = 20 балів).

Таким чином, під час поточного контролю за всіма видами роботи студенти можуть всього набрати **60 балів**.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у вигляді контрольного проходження тесту в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle за вивченим матеріалом курсу та заліку, на якому студент повинен відповісти на 2 питання без підготовки за матеріалом курсу, одне із завдань має *практичний* характер, вирішення його дозволить продіагностувати сформовані у студентів вміння і навички з курсу. *Наприклад*: підсумкова рефлексія з курсу «Методологія релігієзнавчих досліджень»; або есе.

- Під час **контрольного проходження тесту** за вивченим матеріалом курсу в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle студент повинен дати правильну відповідь на 20 питань (час виконання – 30 хв, кількість спроб – 3). За цей вид роботи студент може отримати від 0 до 20 балів, 1 бал за кожну правильну відповідь.

Залік (діагностика рівня засвоєння знань) проводиться у вигляді усного опитування за вивченим матеріалом курсу (2 питання). За цей вид роботи студент може отримати від 0 до 20 балів, 10 балів за кожну правильну відповідь.

Максимально студент може отримати під час контрольного тестування та заліку (діагностики рівня засвоєння теоретичних положень) – **40 балів**.

Отже, максимально за весь курс студент може отримати **100 балів**.

№ п/п	Проведення заходів	Кількість заходів протягом вивчення дисципліни	За 1 захід	Максимальна кількість балів
Поточний контроль				
1.	Експрес-тестування під час лекційних занять	2	10	20
2.	Тестування під час семінарських занять	2	10	20
3.	Усні опитування під час семінарських занять	2	10	20
Разом:		6		60

Підсумковий контроль

4.	Контрольне проходження тесту в системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle за	1	0–20	
----	---	---	------	--

	вивченим матеріалом курсу.			
5.	Залік (діагностика рівня засвоєння знань) проводиться в вигляді усного опитування за вивченим матеріалом курсу (2 питання без підготовки).	1	0-20	
Разом:		2		40
Разом за курс:		8		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
		Залік
A	90 – 100 (відмінно)	Зараховано
B	85–89 (дуже добре)	
C	75–84 (добре)	
D	70–74 (задовільно)	
E	60–69 (достатньо)	
FX	35–59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	Не зараховано
F	1–34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)	

9. Рекомендована література

Основна:

1. Воловик В. И. Философия религиозного сознания : монография. Запорожье : Просвіта, 2009. 216с.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия религии. В 2-х томах. / пер. с нем. М. И. Левиной. Москва : «Мысль», 1975. Т. 1. 532 с.
3. Докаш В. Загальне релігієзнавство : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Докаш, В. Ю. Лешан. - Чернівці : Книги - ХХІ, 2005. - 376 с. - укр
4. Онищенко О. С. Релігієзнавство: предмет, структура, методологія [Текст] : [монографія] / за ред. проф. А. Колодного та проф. Б. Лобовика ; НАН України, Від-ня релігієзнавства Ін-ту філос. - К. : [б. в.], 1996. - 240 с.
5. Основы религиоведения Учеб./ Ю. Ф. Борунков, И.Н.Яблоков, [М. П. Новиков], и др.; под ред. И.Н.Яблокова.- М.:Высш. шк., 1994.- 368 с.

Додаткова:

1. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. Избранные произведения: Пер. с нем./Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. П. П. Гайденко. — М.: Прогресс, 1990. — 808 с.
2. Дюмезиль Ж. Верховные боги индоевропейцев: пер. с фр. / Жорж Дюмезиль / Пер. Т. В. Цивьян. — М.: Наука, 1986. — 234 с.
3. Джемс У. Многообразие религиозного опыта // Мистика, религия, наука. Классики мирового религиоведения. Антология. Пер. с англ. нем. фр. Сост. и общ. ред. А. Н. Красникова. М.: Канон+, 1998. — 432с.
4. Дюркгейм Э. Элементарные формы религиозной жизни // Мистика. Религия. Наука. Классики мирового религиоведения. Антология. / Пер. с англ., нем., фр. Сост. и общ. ред. А. Н. Красникова. — М.: Канон+, 1998. — 432 с. - С 183.
5. Зайцев А. И. Греческая религия и мифология. СПб. - М.: "Академия", 2005. — 208с.
6. Леви-Стросс К. Первобытное мышление. Пер., вступ. ст. и прим. А. Б. Островского. — М.: Республика, 1994. — 384 с.
7. Малиновский Б. Магия, наука и религия / Бронислав Малиновский [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/malin/06.php
8. Маретт Р. Формула табу-мана как минимум определения религии // Мистика, религия, наука. Классики мирового религиоведения. Антология. Пер. с англ. нем. фр. Сост. и общ. ред. А. Н. Красникова. М.: Канон+, 1998. — 432с. С. 99-108.
9. Мюллер Ф. М. Введение в науку о религии // Классики мирового религиоведения. М.: Канон, 1996. - 496с.
10. Капріцин І.І. Первинні засади релігійної свідомості: смерть / І. І. Капріцин // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. — Вип. 25. — Запоріжжя: «Просвіта», 2010. — С.99-103;
11. Капріцин І.І. Первинні засади релігійної свідомості: людське життя / І. І. Капріцин // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. — Вип. 26. — Запоріжжя: «Просвіта», 2011.
12. Красников А. Н. Методология классической феноменологии религии // Вестник МГУ. Серия 7. Философия. 2004. № 1.- С.74-97.
13. Отто Р. Священное. Об иррациональном в идее божественного и его соотношении с рациональным /Пер. с нем. яз. А. М. Руткевич. — СПб.: АНО «Изд-во С.-Петерб. ун-та», 2008. — 272 с.
14. Пфлейдерер О. Религия и религии // Мистика, религия, наука. Классики мирового религиоведения. Антология. Пер. с англ. нем. фр. Сост. и общ. ред. А. Н. Красникова. М.: Канон+, 1998. — 432с. — С. 109-112.
15. Тайлор Э. Б. Первобытная культура. М.: Государственное издательство политической литературы, 1989. — 576с.
16. Фихте И. Г. Сочинения. Работы 1792-1801 гг. Пер. М. Левиной, Т. Бородай, Л. Успенского, Б. Яковенко. Изд-е подгот. П. П. Гайденко. - М.: Ладомир, 1995. - 656 с. - С. 32.
17. Фейербах Л. Сочинения: В 2 т. Пер. с нем. / Ин-т философии. - М.: Наука, 1995. Т. 1. - 502

18. Фрезер Дж. Дж. Золотая ветвь. Пер. М. К. Рыклина. М.: Политиздат, 1980. - 831 с.
19. Фрейд З. Тотем и табу. Пер. с нем. М.В. Вульфа, СПб.: Азбука-классика, 2006.- 256 с.
20. Юнг К. Г. Архетип и символ. М.: Ренессанс, 1991, - 304 с.

Інформаційні ресурси

1. Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди АН України, URL : <https://www.filosof.com.ua/v8.htm> (дата обращения 07.12.2019) – Название с экрана.
2. Воловик В.И. Философия религиозного сознания. Монография. – Запорожье: Просвіта, 2009. – с. 232. URL : http://volovik.at.ua/Philosofiya_religioznogo_soznaniya.pdf (дата обращения 01.02.2016)
3. Перші танчерівські читання: "Методологічні проблеми сучасного релігієзнавства" Міжнародна наукова конференція, "Перші танчерівські читання: "Методологічні проблеми сучасного релігієзнавства" 26 жовтня 2015 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. URL : <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/vydannya> (дата звернення 07.12.2019) – Назва з екрана.
4. Релігійна свідомість і проблеми сучасної науки, економіки, політики, культури, права та моралі URL : old.lp.edu.ua/fileadmin/IGSN/PH/REL-8.doc (дата звернення 01.02.2016) – Назва з екрана.